

การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร The Communicative Approach in Teaching English

อรรชนีดา หวานคง

Anchanida Wankong

อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

anchanida_wa12@hotmail.com

บทคัดย่อ

ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเป็นการสอนที่ได้รับความนิยมมาก โดยเฉพาะการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนต้องออกแบบวิธีการสอนที่น่าสนใจและเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้เรียนให้ก้าวหน้า ในประเทศที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองจะพบอุปสรรคในการเรียนภาษาคือ ผู้เรียนขาดแรงจูงใจในการเรียน เนื่องจากโอกาสในการฝึกปฏิบัติการใช้ภาษานั้นมีน้อย รวมทั้งกิจกรรมที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้นไม่น่าสนใจ ดังนั้นผู้เขียนจึงมีความสนใจศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการใช้ภาษาและเรียนรู้ตามศักยภาพของตน โดยผู้เรียนต้องดำเนินกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้การสนับสนุนให้ผู้เรียนนำภาษาไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเป็นการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองอีกด้วย

คำสำคัญ: การสอนภาษาอังกฤษ , การสื่อสาร

Abstract

Now, communicative approach has become a popular method of studies especially for a study of English as a second language. Teacher needs to design teaching way approach which can be developed students' communicative competence. Mainly the language classroom of English as a second language encounters with uninteresting students in learning English because they rarely practice English in classroom. Moreover, uninteresting activities were brought into the classroom without any inspiration. Therefore the writer was interested in communicative approach in teaching English. Using language activities can be used for developing the students in language's practice and self-learning. The outcome of language competence is not only the ability of using English in communication in daily life but also the positive attitude is the results of studying English as a second language.

Keywords: Teaching English, Communicative approach

บทนำ

ในปัจจุบัน การเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวันของมนุษยชาติ Viriyachitra, et al. (2012, p.10) กล่าวว่าภาษาอังกฤษในฐานะเป็นภาษากลางของโลกได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตของคนไทยและคนทั่วโลก ทั้งนี้ภาษาอังกฤษยังเป็นภาษาหลักที่มนุษย์บนโลกใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างกัน จะเห็นได้ว่าภาษาอังกฤษมีอิทธิพลต่อการเมือง การค้า การศึกษา และการพัฒนาของเทคโนโลยี ซึ่งจะเห็นได้ว่าประชาคมอาเซียนใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาทางการด้วยเช่นกัน ดังนั้นภาษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสื่อสาร การเรียนรู้ภาษาเป็นกุญแจสำคัญในการติดต่อสื่อสารทั้งในด้านของบุคคลและสังคม การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ และการสร้างความเข้าใจต่อระบบสังคมและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ด้วยเหตุนี้ หลายประเทศทั่วโลกจึงสนับสนุนให้คนในชาติมีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้นซึ่งทำให้คนมีความรู้และโลกทัศน์ที่กว้างขวางขึ้น

กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่ใช้เรียนตลอดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถาบันการศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการเรียนภาษาอังกฤษมาเป็นระยะเวลายาวนาน แต่คนไทยก็ยังไม่กล้าสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ เนื่องจากขาดทักษะทางการพูดและแรงจูงใจในการใช้ภาษาอังกฤษ เพราะความคิดที่ว่าภาษาอังกฤษนั้นยากและไม่มีความจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษ จึงทำให้ความสามารถในการที่จะเรียนรู้ภาษาต่างประเทศนั้นน้อยลง จากข้อความดังกล่าวข้างต้น เห็นได้ว่าคนไทยประสบปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร เนื่องจากการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระบบการเรียนการสอนของประเทศไทยนั้นยังมีจุดอ่อน โดยยังคงเน้นเรื่องกฎเกณฑ์และการท่องจำไวยากรณ์ จึงส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความกังวลอยู่กับทฤษฎีและหลักการของภาษานั้นๆ ส่งผลให้การใช้นั้นมีข้อจำกัด ดังนั้นกระบวนการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้นและสามารถทำให้การเรียนรู้ภาษานั้นประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น ในบทความนี้ ผู้เขียนจึงขอเสนอเรื่องการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ซึ่งประกอบด้วยเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง 6 ด้าน ได้แก่ 1. ลักษณะการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 2. แนวคิดการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 3. บทบาทของผู้สอนในการจัดกิจกรรมการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 4. บทบาทของสื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 5. กิจกรรมที่ใช้ในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 6. กระบวนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

ลักษณะการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป้าหมายในการเรียนภาษาต่างประเทศ คือ การให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Communicative competence) การจัดการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเกิดจากแนวคิดของครูผู้สอนที่ให้ความสำคัญในแง่ของการใช้ภาษา และเน้นการเรียนการสอนโดยพิจารณาถึงความสำคัญของผู้เรียนเป็นหลัก Widdowson (1978) กล่าวว่า ความรู้เกี่ยวกับภาษา คือ ความรู้เรื่องระบบของภาษา ได้แก่ หน่วยเสียง คำศัพท์ และกฎเกณฑ์ทางภาษา ส่วนความสามารถในการใช้ภาษา คือ ความสามารถที่จะพูดหรือใช้ภาษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในการใช้ภาษาด้วย ดังนั้นความสามารถในการสื่อสารจำเป็นต้องมีความรู้ทั้งสองประเภท การที่ผู้เรียนมีความรู้ด้านกฎเกณฑ์ทางภาษาเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้เกิดการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ถ้าผู้เรียนสามารถนำกฎเกณฑ์นั้นมาใช้ได้อย่างเป็นที่เข้าใจ แสดงว่าผู้เรียนนั้นมีความรู้เรื่องของระบบภาษาเช่นกัน Watzlawick, Beavin และ Jackson (1967) เสนอว่าการสื่อสารคือ การเข้าใจภาษาอย่างเป็นระบบซึ่งเกี่ยวข้องกับความคิดและความสนใจของผู้เรียนเน้นการสอนภาษาที่จะช่วยให้ผู้เรียนนำภาษาไปปฏิบัติได้ในสถานการณ์จริง การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเน้นการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นธรรมชาติ โดยเนื้อหาทางภาษาไม่จำเป็นต้องเป็นตัวอักษรเสมอไป อาจจะนำเสนอในรูปแบบของรูปภาพหรือกริยาท่าทางของผู้สอน โดยแนวความคิดนี้สอดคล้องกับแนวความคิดการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร หรือ (Communicative Language Teaching) จะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารนั้นยังคงให้ความสำคัญกับหลักการใช้โครงสร้างทางไวยากรณ์ ในขณะเดียวกันการสอนโครงสร้างทางไวยากรณ์ก็ยังคงเน้นการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมาย ดังนั้นการสื่อสารที่มีความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา (fluency) และความถูกต้องในการใช้ภาษา (accuracy) จึงมีระดับความสำคัญเท่ากัน

แนวคิดการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเกิดขึ้นเมื่อช่วงทศวรรษ 1970 เป็นต้นมา โดยประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่นิยมใช้การจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีนี้ เนื่องจาก การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อ

การสื่อสาร มุ่งเน้นความสำคัญแก่ผู้เรียน มีการจัดกระบวนการเรียนอย่างเป็นระบบโดยใช้ความคิดของผู้เรียน การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเน้นรูปแบบการลงมือปฏิบัติและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างที่ติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมกับผู้เรียนด้วยกันและกับผู้สอนด้วย Littlewood (1984) ให้ความสำคัญเห็นว่า แนวความคิดของการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนั้นยังคงให้ความสำคัญในเรื่องโครงสร้างไวยากรณ์รวมกับการที่ผู้เรียนนำทฤษฎีไปใช้ในการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง ดังนั้นการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารจึงมีเป้าหมายให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ทางภาษาที่มีไปใช้ในชีวิตประจำวันและสถานการณ์ที่ต้องสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามบริบท

Morrow (1981:59-63) ได้ให้แนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารควรมีลักษณะ ดังนี้คือ

1. การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารควรจัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของผู้เรียนในการเรียนภาษานั้นๆ เพราะเมื่อรู้เป้าหมายจะทำให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาไปใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างเหมาะสม

2. เน้นความเข้าใจในเนื้อหาที่ของภาษามากกว่ารูปแบบทางภาษา โดยผู้เรียนจะต้องเลือกรูปแบบของภาษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่ต้องการจะสื่อ

3. การจัดการเรียนการสอนผู้เรียนต้องมีความรู้ในเรื่องของโครงสร้างทางไวยากรณ์ สามารถตีความได้ และความเข้าใจในเนื้อหาที่ของภาษาที่ใช้ โดยจะต้องเลือกรูปแบบของภาษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่จะใช้ในการสื่อสาร การที่ผู้เรียนจะสื่อสารได้นั้นต้องมีองค์ประกอบหลักๆ 3 ประการ คือ 1) ช่องว่างระหว่างข้อมูล (Information gap) คือ ความต้องการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน โดยเกิดขึ้นเมื่อผู้สื่อสารต้องการข้อมูลจากอีกฝ่าย เนื่องจากตนเองไม่มีข้อมูลหรือข้อมูลไม่เพียงพอ หรือลักษณะที่คู่สนทนาไม่ทราบข้อมูลที่อีกฝ่ายมี ดังนั้นเมื่อต่างฝ่ายต้องการที่จะทราบหรือให้ข้อมูลแก่อีกฝ่ายหนึ่ง การสื่อสารจึงเริ่มเกิดขึ้นเมื่อมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน 2) การเลือก (Choice) คือ ผู้สื่อสารหรือผู้เรียนมีโอกาสเลือกที่จะพูดหรือเขียนในสิ่งที่ตนเองต้องการ และเลือกใช้รูปแบบของภาษาในการสื่อความหมาย ซึ่งการที่ผู้เรียนเลือกใช้รูปแบบของภาษาที่เหมาะสมกับบาทของตนเองและบทบาทของผู้อื่นจะทำให้เกิดการสื่อสารที่ประสิทธิภาพ 3) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ผู้เรียนสามารถที่จะทราบผลของการสื่อสารว่าการสื่อสารของตนนั้นประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลว โดยสังเกตจากปฏิกิริยาของผู้ร่วมสนทนา หากคู่สนทนาแสดงท่าทางที่ไม่เข้าใจ ผู้สื่อสารจำเป็นต้องหากวิธีเพื่อช่วยสื่อความหมาย เช่น การพูดซ้ำหรืออธิบายเพิ่มเติมโดยใช้ท่าทางประกอบ เป็นต้น

4. ในการจัดการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ใช้ภาษา คือ ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษามากที่สุด เน้นการให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนสนทนาข้อมูลซึ่งกันและกันโดยเลือกใช้ภาษาตามที่ตนเองต้องการและให้ประเมินการสื่อสารด้วยตนเองเป็นการสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาในสถานการณ์จริง

5. การแก้ไขข้อผิดพลาดในการสื่อสารจำเป็นต้องทำแก้ไขเฉพาะที่ผิดที่สำคัญเท่านั้นเพื่อไม่ให้สร้างความสับสนในการสื่อสาร มิฉะนั้นผู้เรียนอาจเกิดความไม่มั่นใจที่จะใช้ภาษาในการสื่อสาร

การสร้างความสามารถในการสื่อสาร (Communicative competence) Savignon (1983) ได้แยกองค์ประกอบของความสามารถในการสื่อสารไว้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความสามารถทางด้านไวยากรณ์ (Grammatical competence) หมายถึง ผู้เรียนต้องมีความรู้ทางด้านภาษา ได้แก่ ความรู้เรื่องการออกเสียง คำศัพท์ โครงสร้างของคำหรือประโยคเพื่อนำไปใช้ในการสื่อสาร

2. ความสามารถทางด้านสังคม (Sociolinguistic competence) หมายถึง ผู้เรียนมีการใช้ภาษาสอดคล้องกับบริบทของสังคมและวัฒนธรรม เช่น การขอโทษ การขอบคุณ ตลอดจนคำนึงถึงบทบาทของสังคมของตนเองและคู่สนทนา

3. ความสามารถด้านความเข้าใจในระดับข้อความ (Discourse competency) หมายถึง ผู้เรียนสามารถตีความ หรือการเชื่อมโยงความหมายในการพูดและเขียนตามรูปแบบในสถานการณ์ที่ต่างกัน

4. ความสามารถในการใช้กลวิธีสื่อความหมาย (Strategic competence) หมายถึง การใช้กลวิธีเพื่อให้การติดต่อสื่อสารนั้นประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านการพูด เช่น การพูดซ้ำ การใช้น้ำเสียง หรือภาษาท่าทางเพื่อให้การสื่อสารนั้นมีความราบรื่น

บทบาทของผู้สอนในการจัดกิจกรรมการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนั้น นอกจากผู้เรียนจะมีบทบาทสำคัญในการทำกิจกรรมแล้ว บทบาทของครูผู้สอนก็มีความสำคัญ ซึ่งจะช่วยพัฒนาความสามารถในการสื่อสารของผู้เรียน Krashen (1982) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารควรเป็นการเรียนรู้ภาษาตามธรรมชาติ โดยผู้สอนต้องจัดบรรยากาศในการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการใช้ภาษาให้มากที่สุด โดยภาษาที่ใช้ต้องอยู่ระดับที่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน โดยสิ่งที่สอนต้องตรงกับความต้องการของผู้เรียน Celce-Murcia (1998) ได้เสนอแนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบ “principled communicative approach” ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้ โดยผู้สอนมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องทั้งรูปแบบและความหมาย

ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารครูผู้สอนมีบทบาทหน้าที่หลัก คือ ครูผู้สอนต้องคอยให้ความช่วยเหลือจัดกลุ่มของผู้เรียนและการคอยดูแลให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มให้มากที่สุด รวมทั้งช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนประสบปัญหาเกี่ยวกับบทเรียน นอกจากนี้ การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในระหว่างดำเนินกิจกรรมจะช่วยให้ครูผู้สอนสามารถปรับการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นได้

Littlewood (1983: 18-19) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนในการจัดกิจกรรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารดังนี้

1. ก่อนเริ่มทำกิจกรรมการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ครูผู้สอนต้องมีหน้าที่เตรียมและดำเนินกิจกรรม โดยบอกให้ผู้เรียนทราบถึงลักษณะของกิจกรรม วิธีทำกิจกรรม และจุดมุ่งหมายของการทำกิจกรรมการใช้ภาษา เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบถึงประโยชน์ของการเรียนภาษานั้นๆ โดยครูจะเป็นผู้แนะนำขั้นตอนของการทำกิจกรรม ซึ่งบางครั้งผู้สอนอาจมีความจำเป็นต้องสาธิตการทำกิจกรรมนั้นๆ ให้ผู้เรียนได้ดูเป็นตัวอย่าง จากนั้นจึงให้ผู้เรียนทำกิจกรรมเอง
 2. ขณะทำกิจกรรม ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการให้คำแนะนำช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนเกิดความไม่เข้าใจขณะทำกิจกรรมนั้นๆ และสนับสนุนให้ผู้เรียนฝึกการใช้ภาษามากๆ
 3. หลังการทำกิจกรรม ผู้สอนจะเป็นผู้ประเมินและให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียน เช่น การบอกให้ผู้เรียนทราบถึงความถูกต้องของการใช้ภาษานั้นเหมาะสมหรือไม่หรือผู้เรียนประสบความสำเร็จในการใช้ภาษามากน้อยเพียงใด
- การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเน้นการให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ครูผู้สอนยังคงมีบทบาทที่สำคัญเมื่ออยู่ในห้องเรียนในขณะที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อการสื่อสารทางภาษา ดังนั้นครูผู้สอนจำเป็นต้องเลือกและศึกษาถึงกิจกรรมการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารให้เหมาะสมต่อผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อการสื่อสารนั้นมากที่สุด

บทบาทของสื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่เป็นบุคคล วัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนเทคนิควิธีการ มีความสำคัญซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนผู้สอนต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีใหม่ๆ การทดลองเลือกใช้สื่อและพัฒนาสื่อการสอนให้เหมาะสมกับบทเรียนในแต่ละเนื้อหาสาระวิชาย่อมส่งผลดีต่อผู้เรียนได้ทางหนึ่ง

การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร มีความจำเป็นต้องใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย เนื่องจากสื่อ

การเรียนการสอนเป็นตัวกลางสำคัญในการฝึกใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยสื่อที่สำคัญต่อการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารมี 3 อย่าง ได้แก่ เนื้อหา (text-based) กิจกรรม (task based) และ สื่อที่เป็นของจริง (realia)

เนื้อหา (text-based) ตำราเรียนภาษาอังกฤษที่ใช้สำหรับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยส่วนใหญ่จะไม่มีแบบฝึกหัดหรือโครงสร้างประโยคมากนัก แต่จะประกอบไปด้วยข้อมูลภาษาในรูปแบบต่างๆ เช่น ผู้สอนจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงบทบาทต่างๆในสถานการณ์นั้น การแสดงออกเหล่านี้ใช้เพื่อจุดประสงค์ในการฝึกการใช้ภาษาและการสร้างจินตนาการ โดยกิจกรรมบทบาทสมมติพื้นฐานมาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ซึ่งสำนวนภาษาที่ใช้ในการสื่อสารก่อให้เกิดการเรียนรู้ภาษาอย่างเป็นธรรมชาติ นอกจากนี้การทำกิจกรรมคู่เพื่อเป็นการลดความกังวลของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานสร้างแรงจูงใจในการสื่อสาร เป็นต้น

กิจกรรม (task based) เกมต่าง หรือกิจกรรม Jigsaw ทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์เหมือนจริง มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และยังช่วยให้ผู้เรียนได้แสดงออก เช่นการเล่นเกมต่อภาพสู่การบรรยายภาพ โดยการพูดจะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจอยากที่จะเรียนรู้

สื่อที่เป็นของจริง (realia) เน้นการใช้สื่อที่เป็นของจริง เช่นป้ายโฆษณา หนังสือพิมพ์ รูปภาพ ข่าววิทยุ ตารางเวลา การพยากรณ์อากาศ ด้วยการอภิปราย เป็นต้น

กิจกรรมที่ใช้ในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

ในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่น่าสนใจและกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการสื่อสารของผู้เรียนให้ก้าวหน้า ดังนั้นการสร้างกิจกรรมสำหรับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารควรเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกการใช้ภาษาในสถานการณ์ต่างๆได้อย่างเหมาะสม และการเลือกใช้กิจกรรมต้องขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ และเนื้อหาของบทเรียนเป็นสำคัญ

Littlewood. (1983: 20-21) กิจกรรมที่เน้นการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารมีหลายรูปแบบ โดยแบ่งกิจกรรมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ กิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อวัตถุประสงค์ (Functional communication activities) และกิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อปฏิสัมพันธ์ในสังคม (Social interaction activities)

1. กิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อวัตถุประสงค์ (Functional communication activities) เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการฝึกใช้ภาษาให้มากที่สุด โดยผู้เรียนไม่จำเป็นต้องใช้ภาษาที่ถูกต้องตามหลักโครงสร้างทางภาษา หรือเหมาะสมกับสถานการณ์เสมอไป การที่ผู้เรียนใช้ภาษาในการสื่อสารโดยบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ถือได้ว่าการทำกิจกรรมการใช้ภาษาในการสื่อสารนั้นประสบความสำเร็จ กิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารตามวัตถุประสงค์นั้นสามารถจัดกิจกรรมได้ในหลายรูปแบบ โดยผู้สอนต้องกำหนดสถานการณ์ให้ผู้เรียนเกิดความจำเป็นที่จะต้องใช้ภาษาเพื่อหาข้อมูลที่ตนเองนั้นยังขาดอยู่หรือเพื่อแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้ คือ

1.1 กิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูลในวงจำกัด (Sharing information with restricted cooperation) กิจกรรมประเภทนี้แบ่งผู้เรียนออกเป็นคู่หรือเป็นกลุ่ม โดยผู้เรียนแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มจะมีข้อมูลข่าวสารเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น หลังจากนั้นผู้เรียนจะต้องแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันด้วยวิธีการถาม-ตอบ โดยผู้ตอบจะตอบคำถามเมื่อผู้ถามใช้วิธีการที่กำหนดเท่านั้น

1.2 กิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูลในวงกว้าง (Sharing information with unrestricted cooperation) กิจกรรมประเภทนี้สามารถแบ่งผู้เรียนเป็นคู่หรือกลุ่มเช่นเดียวกับกิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูลในวงจำกัด แต่ในการจัดกิจกรรมแบบนี้ผู้เรียนจะมีอิสระในการใช้ภาษาเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารมากกว่า โดยผู้เรียนสามารถพูดบรรยายให้คำแนะนำหรืออธิบายเพิ่มเติม ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาที่กว้างขึ้น

1.3 กิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูลและหาข้อสรุปจากข้อมูล (Sharing and processing information) กิจกรรมประเภทนี้มีรูปแบบคล้ายการเล่นเกมต่อภาพ (Jigsaw) โดยผู้เรียนแต่ละคู่หรือแต่ละกลุ่มจะได้รับข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้เรียนจะต้องนำเสนอแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันก่อน เช่น การพูดอธิบาย แสดงความคิดเห็น จนกระทั่งได้ข้อสรุปของภาพรวมทั้งหมด จากนั้นจึงนำข้อมูลไปใช้ในการแก้ปัญหา

1.4 กิจกรรมการหาข้อสรุปจากข้อมูล (Processing information) กิจกรรมลักษณะนี้สามารถแบ่งผู้เรียนออกเป็นคู่หรือกลุ่มก็ได้ โดยผู้เรียนจะได้รับข้อมูลครบถ้วนเหมือนกันทุกคน และจะต้องร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้รับหรือพิจารณาข้อมูลเหล่านั้นเพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง

2. กิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อการปฏิสัมพันธ์ในสังคม (Social interaction activities) เป็นกิจกรรมที่มีเป้าหมายให้ผู้เรียนใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารโดยบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยการจัดกิจกรรมประเภทนี้ผู้เรียนจะถูกกำหนดสถานการณ์และบทบาทของตนเอง ดังนั้นในการทำกิจกรรมผู้เรียนจะต้องฝึกใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นที่เข้าใจให้มากที่สุด ตลอดจนผู้เรียนต้องเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์และบทบาทของตนเองอีกด้วย ในการจัดกิจกรรมประเภทนี้ ขั้นตอนแรกผู้สอนอาจสร้างสถานการณ์โดยใช้ห้องเรียนเป็นบริบททางสังคมก่อนเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกภาษาในสถานการณ์ที่ตนเองคุ้นเคย หลังจากนั้นจึงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ภาษาในบริบทอื่นที่เป็นสถานการณ์นอกชั้นเรียนในอนาคต

โดยการใช้ห้องเรียนเป็นบริบททางสังคมสำหรับการสร้างสถานการณ์เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนฝึกใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารนั้นมีการจัดกิจกรรม 4 ประเภท ดังต่อไปนี้

2.1 การแสดงบทบาทสมมติ (Role play) เป็นกิจกรรมการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติด้วยกำหนดสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยให้ผู้เรียนแสดงบทบาทไปตามความรู้สึกและอารมณ์ โดยปัจจัยที่สำคัญสำหรับการแสดงบทบาทสมมติ คือ สถานการณ์ด้วยการกำหนดหัวเรื่องสนทนา เช่น การรับโทรศัพท์ การเจรจาทางธุรกิจ การซื้อขายสินค้า เป็นต้น

2.2 สถานการณ์จำลอง (Simulation) เป็นกิจกรรมการสอนที่จำลองสถานการณ์ขึ้นมาให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยผู้เรียนเข้าเป็นส่วนหนึ่งในสถานการณ์นั้นๆ และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆที่อยู่ในสถานการณ์นั้นๆ และใช้ข้อมูลที่มีลักษณะคล้ายกับข้อมูลในความเป็นจริงในสถานการณ์นั้นๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจและแก้ปัญหาต่างๆ สถานการณ์จำลองเป็นกิจกรรมที่มีความซับซ้อนกว่าการแสดงบทบาทสมมติ เหมาะสำหรับผู้เรียนที่มีความสนใจที่มีทักษะในวิชาชีพเดียวกันซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการฝึกใช้ภาษา

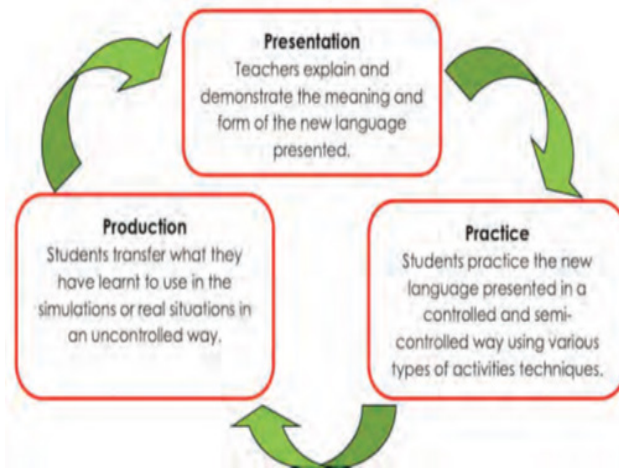
2.3 การแสดงละคร (Acting) เป็นกิจกรรมที่ผู้แสดงจะต้องสวมบทบาทตามที่กำหนดไว้ โดยผู้เรียนจะได้รับประโยชน์จากบทละคร เพื่อฝึกฝนทักษะการอ่าน การฟัง คำศัพท์และรูปแบบประโยค ตลอดจนการพัฒนาทักษะการพูดอย่างคล่องแคล่วซึ่งเป็นการสร้างความมั่นใจในตนเอง

2.4 การแสดงสด (Improvisation) เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นโดยผู้เรียนไม่มีโอกาสได้เตรียมตัวล่วงหน้าในการฝึกใช้ภาษา หลังจากการแสดงสดจบลงผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภาษาของตนเองเพื่อการปรับปรุงที่ดีขึ้นต่อไป

กระบวนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามรูปแบบของ (Presentation-Practice- Production หรือ PPP) เป็นลักษณะการสอนภาษาเพื่อสื่อสารตามธรรมชาติ และมีการบูรณาการวิธีการเรียนรู้ 3 ขั้นตอนได้แก่ ชี้นำเสนอ (Presentation) ขั้นฝึก (Practice) และขั้นนำไปใช้ (Production) ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจะ

ใช้สื่อตามสภาพจริงควบคู่กับสื่อที่สร้างขึ้นมา เช่น ของจริง ภาพที่ได้จากหนังสือพิมพ์ ตำรา เกม เป็นต้น
 ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร 4 ภาพที่ 1 วิธีการสอนแบบ 3Ps หรือ P-P-P ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ภาพ วิธีการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 3Ps หรือ P-P-P

(<http://www.e4thai.com>)

สมิตรา อังวัฒนกุล (2540) ได้สรุปขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารไว้ 3 ขั้นตอน โดยขั้นตอนนี้มีความเกี่ยวข้องกับด้านสถานการณ์การสอน กลวิธีการสอน สื่อการเรียนการสอน ดังนั้นผู้สอนจึงต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจน เพื่อจะได้จัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยวิธีการดำเนินแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการนำเสนอเนื้อหา (Presentation) ผู้สอนจะเสนอข้อมูลหรือกำหนดสถานการณ์ทางภาษาแก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นกระบวนการสอนที่สำคัญขั้นหนึ่ง ด้วยวิธีการนำเสนอคำศัพท์ใหม่ๆ หรือเนื้อหาใหม่และสาธิตวิธีการที่ถูกต้องให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายรูปแบบภาษา เช่น การออกเสียง คำศัพท์ และมุ่งเน้นให้ผู้เรียนใช้ภาษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆ ควบคู่ไปกับการเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษา โดยตรวจสอบพื้นฐานความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนด้วยการถาม-ตอบ

2. ขั้นตอนการฝึกปฏิบัติ (Practice) เป็นขั้นตอนให้ผู้เรียนฝึกใช้ภาษาที่เรียนมาแล้วได้อย่างชำนาญ โดยอาจจะฝึกทั้งชั้นเรียน เป็นกลุ่ม เป็นคู่ หรือรายบุคคล โดยมีครูผู้สอนเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะและควบคุมให้กิจกรรมดำเนินไปด้วยดีการฝึกโดยใช้กิจกรรม เช่น การแสดงบทบาทสมมติ การแสดงละคร จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนาน และมีโอกาสได้ใช้ภาษาอย่างอิสระเพื่อการสื่อสารจริงๆ หลังจากที่ได้ฝึกเสร็จผู้สอนต้องให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบว่าตนใช้ภาษาได้ถูกต้องหรือไม่

3. ขั้นตอนการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Production) เป็นการให้ภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยนำความรู้ที่ได้เรียนรู้จากสถานการณ์ภายในห้องเรียนไปสู่การนำภาษาไปใช้จริงนอกห้องเรียน โดยผู้สอนเป็นผู้กำหนดแนวทางและช่วยเหลือเท่านั้น ในขณะที่ผู้เรียนมีหน้าที่ในการใช้ภาษาได้อย่างอิสระภายใต้สถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

สรุป

จากการที่ได้นำเสนอทั้งหมดข้างต้นนั้น ผู้เขียนเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนั้น เป้าหมายหลักคือการใช้ภาษาที่สามารถนำไปใช้ได้ถูกต้องสอดคล้องตามสถานการณ์ นอกจากนี้กิจกรรม

การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาในสถานการณ์ต่างๆที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง ผู้เรียนสามารถสื่อความหมายได้อย่างอิสระ โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างแท้จริง และยังเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ที่ทำให้ผู้เรียนมีความเพลิดเพลิน มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้สอน

เอกสารอ้างอิง

- สุมิตรา อังวัฒนกุล. (2540). กิจกรรมการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Celcia - Murcia, M. 1998. "On Directness in Communicative Language Teaching." *TESOL Quarterly*, Vol. 32, No. 1 (Spring 1998).
- Krashem, S.D. (1982). *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. Oxford: Pergamon Press.
- Littlewood, William T. 1984. "Integrating the New and the Old in a Communicative Approach." In Das. Bikram K (Ed.), *Communicative Language Teaching*. Singapore: SEAMEO Regional Language Centre.
- Morrow, Keith. 1981. "Principles of communicative methodology." In K. Johnson and K. Morrow (Eds.), *Communication in the Classroom: Applications and methods for a communicative approach*. London: Longman.
- Savignon, Sandra J. (1983) *Communicative Competence: Theory and Classroom Practice*. London: Addison Wesley Publishing Company, Ltd.
- Viriyachitra, et al. (2012). *Looking back and moving: Forward of English learning*. Bangkok: Window on the world publishing. (in Thai)
- Watzlawich, P., Beavin, J.H. & Jackson, D.D. (1967)/ *Pragmatics of Human Communication. A Study of International Patterns, Pathologies and Paradoxes*. New York: W.W. Norton & Company, Inc..
- Widdowson, H. G. (1978). *Teaching Language as Communication*. London: Oxford University Press.